SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2294

av Ann-Christine Frohm m.fl. (SD)

Post och it i ett digitaliserat Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp genomförandet av digitaliseringsstrategin 2025–2030 och särskilt prioritera existerande och kvarstående behov av bredbandsutbyggnad med fokus på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kvarstående behov av ändringar i straffskalorna för dataintrång efter 2026 års straffskärpning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgången till samhällsviktig it-infrastruktur bör säkras och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om säker upphandling, utbyggnad och tillsyn av viss it-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om säkerhetsrutiner för viss it-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad postutdelning, service och tillgänglighet i glesbygd och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontroller av leverantörer vid upphandling av tjänster för transporter och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen mer aktivt bör följa utbyggnaden av 5G-nätet liksom utvecklingen av 6G för att säkerställa täckning i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktörer inte ska tillåtas att ”släcka områden” genom att avveckla befintlig teleteknik utan att ett nytt och fullgott alternativ har etablerats och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara en uttalad rättighet för medborgare och företag att kunna välja om de vill ta emot myndighetspost elektroniskt eller som fysisk post och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Människan har alltid haft ett behov av att kunna kommunicera. I takt med mänskligheten utveckling har nya och mer raffinerade sätt att kommunicera, inte minst på distans, uppfunnits. Gårdagens telegrafi och postiljoner har i hög grad ersatts av mobiltelefoni och digital e-post även om det grundläggande kommunikationsbehovet är detsamma.

I ett modernt och väl fungerande samhälle utgör ändamålsenliga och säkra system för fysiska och digitala kommunikationsmöjligheter en grundpelare. Förutsättningarna är emellertid föränderliga och präglas av stor dynamik, vilket ställer höga krav på makthavare och ansvariga myndigheter. Tillgången till bredband på landsbygden där de kommersiella aktörerna är tveksamma till att göra investeringar är lika viktig som i städerna eftersom hela befolkningen blir alltmer beroende av en snabb och stabil internetuppkoppling för såväl arbete som fritid. Behovet av att kunna kommunicera är lika viktigt i vardagen som i händelse av katastrofer och samhällskriser varför systemen måste dimensioneras utifrån det otänkbara. Viss infrastruktur är dessutom särskilt känslig för dataintrång eftersom information gällande medborgare, militär, politisk ledning med flera kan hamna i orätta händer. Det är därför viktigt med säker upphandling inom IT-området och ändamålsenliga säkerhetsrutiner för Sveriges IT-infrastruktur.

Stärkt bredbandsutbyggnad på landsbygden

Bredband på landsbygden minskar polariseringen mellan stad och landsbygd samt är en grundförutsättning för att kunna bo, arbeta och driva företag på landsbygden eftersom befolkningen blir alltmer beroende av en snabb och stabil internetuppkoppling för såväl arbete som fritid. Tillgång till internet är även en demokratifråga, eftersom medborgare ges möjlighet att ta del av information och delta i den digitala samhällsdebatten. I takt med att allt fler myndighetskontakter sker digitalt och allt fler yrkeskategorier kan arbeta delvis hemifrån växer behovet av en snabb och stabil internetuppkoppling oavsett var i landet man bor. Till detta ska läggas att fordon, maskiner, hemlarm, TV- och musiktjänster ställer höga krav på internetutbyggnaden i landet oavsett vilken teknik den vilar på. En stärkt bredbandsutbyggnad på landsbygden, där de kommersiella aktörerna tvekar inför investeringarna, bör därför fortsatt prioriteras. Genomförandet av digitaliseringsstrategin 2025–2030 bör särskilt uppmärksamma hushåll och företag där marknadsmässig utbyggnad inte kommer till stånd och där tillgången till tillförlitlig uppkoppling fortfarande är otillräcklig.

Skärpt straffskala vid dataintrång

De skadliga effekterna vid olika typer av dataintrång kan variera stort för den enskilde. En privatperson kan få sin hårddisk förstörd på grund av skadliga virusprogram, och följden kan bli förlorade fotografier på familjen eller utpressning där offret tvingas betala lösen för att återfå tillgång till sin hårddisk. Företag, myndigheter och offentliga organisationer kan råka ut för samma problem ifall personer, företag eller stater försöker få tag i företagshemligheter eller tillskansa sig makt eller ekonomiska fördelar. Illegal informationshantering kan även få diplomatiska konsekvenser.

Straffskalan för grovt dataintrång har under 2026 skärpts till fängelse i lägst ett och högst åtta år. En fortsatt översyn och revidering behöver utgå från denna reform och identifiera eventuella kvarstående brister i straffskalorna.

Lagring av information i dagens IT-samhälle skiljer sig markant från den tidigare fysiska lagringen. Information som sparades exempelvis i ett kassaskåp hade vissa fördelar gentemot lagring i exempelvis dagens molntjänster. Ingen lagring kan klassas som absolut säker. Inte heller information som lagras på internet kan klassificeras som säker för all framtid. Hur privatpersoner, företag eller nationer säkerställer att

information inte läcker ut till följd av den mänskliga faktorn eller skadliga programvaror är en framtida utmaning.

Bevara och säkra samhällsviktig IT-infrastruktur

Alla företag bör konkurrera på lika villkor och ges samma möjligheter att investera i exempelvis IT-infrastruktur. Möjligheten till fri konkurrens behöver dock kunna begränsas med hänsyn till nationens säkerhet. Infrastruktur som bedöms ha ett högt nationellt säkerhetsintresse bör därför inte kunna säljas ut och i de fall en försäljning är aktuell skall detta endast tillåtas efter särskild säkerhetsprövning. Likaledes ska en eventuell avyttring av statliga bolag som innehar infrastruktur av nationellt intresse föregås av en bolagsledning där relevanta delar kvarstannar i ett bolag som står under statlig kontroll.

Sverigedemokraterna vill tillsätta en utredning som har till syfte att säkerställa nationell kontroll över samhällsviktig IT-infrastruktur.

Säker upphandling, utbyggnad och tillsyn av IT-infrastruktur

Sverige har i dagsläget inte laglig möjlighet att stoppa ett bolag som handhar mobil-telefonsystem från att delta i utbyggnaden av exempelvis 5G-nätet – inte ens med hänsyn till rikets säkerhet. En säkerhetsskyddslag finns dock som skyddar försvaret och bland annat Regeringskansliet. Med den nya 5G-tekniken kommer den som har tillgång till systemen ges utökade möjligheter att ta del av teknisk och allmänkänslig information.

Vi menar att upphandlingsförfaranden och tillsyn behöver ses över för att säkerställa att informationsflöden och funktioner inte faller i orätta händer. Dessutom bör riktlinjer som beaktar ovanstående säkerhetsaspekter utarbetas i syfte att kunna exkludera vissa bolag från upphandlingar.

Säkerhetsrutiner för viss IT-infrastruktur

Viss infrastruktur är särskilt känslig för dataintrång eftersom särskilt känslig information, gällande medborgare, militär, politisk ledning med mera, kan hamna i orätta händer. Syftet med ett dataintrång kan variera. En enskild datakunnig person kan lyckas penetrera eller hacka sig in i olika säkerhetssystem endast för att bevisa att det

går. I andra fall kan det röra sig om enskilda individer med kopplingar till terrornätverk eller antagonistiska regimer varpå dataintrånget kan få långtgående och ödesdigra konsekvenser.

Det finns stater vars lagar utkräver särskild information från sina egna medborgare och inhemska bolag oavsett var i världen de verkar. En samlad bild över hur kraven ser ut och vilken information som kan eller har lämnats ut finns inte men konsekvenserna för den enskilde eller för företaget kan bli omfattande beroende på vilken befattning och behörighet den person har som lämnar ut informationen.

Företag kan, beroende på företagets placering, tvingas bryta mot EU-rätt, GDPR eller nationella lagar, vilket kan ställa företaget i en mycket svår situation. Om dataintrånget är av särskilt känslig karaktär, och dessutom beordrats av främmande makt, kan även diplomatiska relationer skadas.

Alla företag kan drabbas av förluster eller stölder av it-information. Det kan ske fysiskt på plats, genom digitala angrepp utifrån eller via interna misstag. All kommunikation måste klassas som osäker, även om en anläggning är digitalt fysiskt åtskild från omvärlden. Det uppstår extraordinära problem om nationer utstuderat använder sina egna bolag, sin befolkning eller sin auktoritet till att illegalt inhämta IT-information utanför sin egen nationsgräns. Lösningen ligger i att försvåra otillåtna intrång och skapa hinder som är fysiska, digitala och juridiska, men även diplomatiska. Viss svensk digital infrastruktur behöver vara säkerhetskrypterad, hårdvara och mjukvara bör placeras på rätt ställen och tillgång till särskilt känslig information ska ske genom särskild behörighet. Vi menar därför att säkerhetsrutinerna för viss IT-infrastruktur behöver ses över.

Postutdelning i glesbygd

Postlagen stadgar att en posttjänst ska finnas i hela landet och att tjänsten ska göra att alla kan ta emot brev och andra adresserade försändelser som väger högst 20 kg. Det utgör grunden i den samhällsomfattande posttjänsten. Andra krav är god kvalitet och rimliga priser för befordrande av försändelser. Lagstiftningens formulering medger därmed en icke önskvärd möjlighet att försämra postgången i glesbygd. Denna

möjlighet att begränsa postgången för privatpersoner och företag i glesbygd måste motverkas. Vi menar att man rimligen ska kunna kräva att brev och paket ska levereras i tid oavsett var i Sverige man bor eller är verksam.

Regeringen har det yttersta ansvaret för att postgången i hela landet ska fungera, men med sjunkande lönsamhet och lägre volymer är det dock en utmaning som behöver hanteras. Regeringen bör därför se över möjligheterna att förbättra postutdelning, service och tillgänglighet i glesbygd.

Upphandling av transportörer av postförsändelser

Utländska dragbilar med tillkopplad trailer med gods tillhörande Postnord har vid flera tillfällen rapporterats för otillåten cabotagetrafik av Polisen. Transporterna i fråga har körts på uppdrag av Postnord. På ett bolag med statligt ägande vilar ett särskilt ansvar att endast upphandla leverantörer och tjänster som följer gällande regelverk. Det faktum att Postnord återkommande figurerat i samband med otillåtet cabotage har varit föremål för flera debatter i riksdagen.

Vi menar att om problematiken kvarstår bör regeringen överväga att exempelvis införa striktare skrivningar kring upphandling i statens ägarpolicy för bolag med statligt ägande.

5-G och 6G-näten

Att ha en hög ambition när det gäller digital infrastruktur är viktigt, och när samhället och tjänster kräver mer och mer digitalisering är det av högsta vikt att Sverige ligger i framkant avseende mobil uppkoppling. Vi ställer oss positiva till fortsatt utbyggnad av befintligt 5G-nät och vill säkerställa att nätet har fullgod täckning i hela landet.

I detta sammanhang vill vi betona vikten av att regeringen intar en mer aktiv roll och säkerställer utbyggnaden av fiber i hela landet då det är en teknisk förutsättning för att utveckla såväl nuvarande 5G-nät som kommande 6G-nät. I det fall utbyggnaden av fiber avstannar riskerar stora delar av landet att bli utan 5G- och 6G-täckning och därmed hamna på en digital efterkälke.

Avveckling och ersättning av befintlig teknik

Teknikutvecklingen medför att det pågår flera parallella avvecklingar av befintlig teleinfrastruktur. Exempel på detta är NMT, det fasta telefonnätet och 2G- respektive 3G-näten som samtliga helt eller delvis börjat nedmonteras eller aviserats släckas i närtid.

I vissa fall, som exempelvis när Telia avvecklar den fasta telefonin, erbjuds alternativa lösningar med mobiltelefoni. I andra fall har alternativen inte fungerat tillfredsställande vid tiden för avvecklingen av befintlig och beprövad lösning. Det finns exempel på hur hela byar i Norrlands inland har förlorat såväl telefoni som internetuppkoppling när det fasta nätet avvecklats och innan mobila lösningar har kunnat erbjudas.

Ett annat exempel är den nedsläckning av 2G- och 3G-näten som aviserats trots att många moderna bilar, larmsystem och en lång rad andra applikationer är helt beroende av dessa nät för att fungera utan kostsamma uppgraderingar i den mån de ens är möjliga.

Vår mening är att det inte ska vara tillåtet för aktörerna att ”släcka” hela tjänster eller geografiska områden genom att avveckla befintlig teleteknik utan att ett nytt och fullgott alternativ har etablerats och erbjudits kunderna.

Digital eller analog myndighetspost – den enskildes val

Under 2026 ändrades befordringskraven för inrikes brev till minst 85 procent inom tre arbetsdagar och minst 97 procent inom fem arbetsdagar. Samtidigt avvecklar Postnord tusentals brevlådor. Sammantaget resulterar detta i att Postnords servicenivå fortsätter att försämras på ett oönskat sätt, inte minst i glesbygd. En konsekvens av att utdelningen tar längre tid, sker mer sällan och avståndet till närmaste brevlåda ökar är en tilltagande risk för utebliven viktig information. Sent framkomna kallelser kan leda till missade läkarbesök och en sen faktura kan i värsta fall resultera i ett inkassokrav.

Mot bakgrund av Postnords försämrade servicenivå är det inte svårt att förstå att över sju miljoner privatpersoner och företag nu valt att ta emot myndighetspost digitalt. Fördelarna är uppenbara. Mottagaren nås direkt och avsändaren kan vara säker på att

rätt person får brevet. Medan distributionen av vanlig post räknas i dagar kommer digital post fram inom loppet av några sekunder, oavsett om mottagaren sitter på Södermalm eller i Söderhamn.

Utifrån det faktum att många idag redan väljer att få sin myndighetspost digitalt och att traditionell postutdelning har blivit allt långsammare har diskussioner och förslag om ett obligatorium att ta emot myndighetspost digitalt förts. Tidigare ansvariga ministrar har uttryckt att medborgare som önskar digital kommunikation ska ha rätt till det och att det ska vara huvudregel. Vi förespråkar en uttalad rättighet för medborgare och företag att kunna ta emot myndighetspost elektroniskt och ett obligatorium för statliga myndigheter, regioner och kommuner att erbjuda myndighetspost digitalt. Detta skulle utgöra ett viktigt komplement till den samhällsomfattande posttjänsten. Samtidigt är vår uppfattning att denna utveckling inte får ske på bekostnad av postbefordran i landets alla delar. Den enskilde måste ha rätt att själv besluta om myndighetsposten ska erhållas digitalt eller via traditionell post. Vi menar vidare att en mer heltäckande användning av digital myndighetspost är eftersträvansvärd jämte en fungerande organisation för traditionell befordran som fungerar även i händelse av kris och om elektronisk kommunikation slås ut.

Ann-Christine Frohm (SD)

Eric Palmqvist (SD) *Patrik Jönsson (SD)*

Liselotte Forsberg (SD)